

మ్యూజికల్ మ్యూజింగ్స్

- కస్తూరి మురళీకృష్ణ

యే జుల్స్ అగర్ ఖుల్కే, బిఖర్ జాయేతో అచ్చా

ఇస్ రాత్ కి తక్రీర్ సంవర్ జాయేతో అచ్చా

'కాజల్' సినిమాలో రవి సంగీత దర్శకత్వంలో, మహ్మద్ రఫీ అలౌకికానందాన్ని కలిగించేంత అద్భుతంగా పాడిన ఈ పాటను రచించింది సాహిర్ లూధియాన్వీ. హిందీ సినీ సంగీత ప్రపంచంలో తన మాట నెగ్గించుకున్న ఏకైక గేయ రచయిత సాహిర్ లూధియాన్వీ. తన పాటలతో సినిమాను సూపర్ హిట్ చేయటమేకాదు, సినిమాకు చిరంజీవిత్వం ఆపాదించిన ఏకైక గేయ రచయిత సాహిర్ లూధియాన్వీ. రాజీపడని గేయ రచయిత సాహిర్. అందుకే అతను ఎవరు పడితే వాళ్లతో పనిచేయలేదు. తాను పాట రాయాలంటే కూడా ఆ నిర్మాతకు ఒక అర్హత ఉండాలనేవాడు. స్క్రిప్టు ముందుగా సాహిర్ ఆమోదం పొందాలి. ఆపై సంగీత దర్శకుడు తబలా, హార్మోనియం తీసుకుని తన ఇంటికి రావాలి. ఇలా బోలెడన్ని షరతులు విధించి వాటికి ఒప్పుకున్న వారితోనే పనిచేశాడు సాహిర్. సాహిర్ షరతులన్నిటికీ ఒప్పుకోవటమే కాక, సాహిర్ అభిమానం చూరగాని, సాహిర్ కు ఎవరితోనైనా వివాదం వస్తే, రాజీ కుదర్చగల ఏకైక వ్యక్తిగా నిలిచాడు సంగీత దర్శకుడు రవి. సాహిర్, రవిల నడుమ ఎంతటి అవగాహన ఉండేదంటే, సాహిర్ రాసిన గేయంలో సందేహాలడగగలిన ఏకైక సంగీత దర్శకుడు రవి. ఏవైనా సూచనలివ్వగలిగిన ఏకైక వ్యక్తి రవి.

'కాజల్' సినిమాలో ప్రధాన పాత్ర రాజ్ కుమార్, ఓ నర్తకి 'హాలెన్' మోజులో పడతాడు. భార్యను విస్మరిస్తాడు. అతను ఆమెను పెళ్లి చేసుకోవటం వెనుక, ఆమెను విస్మరించటం వెనుక ఓ కథ ఉంటుంది. అతను, నర్తకి వద్ద మత్తులో పాట పాడతాడు. అదీ ఈ పాట సందర్భం.

సందర్భం చెప్పి సాహిర్ ను పాట రాయమన్నాడు దర్శకుడు. సాహిర్ ఇతర గేయ రచయితలలాంటివాడు కాదు. తాత్వికమైన పాటలు 'కేబరే' సందర్భంలో రాస్తాడు. క్లబ్బుల్లో జీవిత సత్యాలు తెలిపే పాటలు రాస్తాడు. కానీ అవి సందర్భోచితంగా ఉండటమే కాదు, అత్యద్భుతంగా కుదిరి మరుపురాని పాటలుగా నిలుస్తాయి. 'కాజల్' సినిమాలోని ఈ

పాట కూడా అలాంటిదే. తాగిన మత్తులో నర్తకి సమక్షంలో 'నీ కురులు, ముడివడి విస్తరిస్తే/ పరచుకుంటే బాగుంటుంది' అనిపించాడు పాత్రతో. ఎంతో రొమాంటిక్ భావన.

సాధారణంగా కురులు విడివడి, పరచుకోవటం ఒక అత్యంత ఉత్తేజకరమైన శృంగార భావన. ప్రేయసి కురులు విడివడి ప్రియుడి ముఖాన్ని కప్పేయటం ఒక గొప్ప రొమాంటిక్ సందర్భం. ఆమె ముఖంపై కురులు పరచుకోవటం, భుజాలను కప్పేయటం ఒక గొప్ప రొమాంటిక్ భావన.

తూమరే సామ్మే హై, తేరి జుల్పే హై ఖులీ.

'సుహాగన్ సినిమాలో విరబోసుకున్న కురులతో ఉన్న నాయికను చూసి, ఉద్రిక్తుడైన నాయకుడు పాడేపాట ఇది. 'తేరి జుల్పే హై ఖులీ'... 'నీ కురులు విడబడి ఉన్నాయి' అది లైంగికోద్రేకం కలిగించే అంశం.

జుల్పే హై జైసె కాంథోంపె బాదల్ ఝుకే హువే

'చౌధవీక చాంద్' సినిమా టైటిల్ పాటలో కురులు ఆమె భుజాలపై మేఘాలు వొంగినట్టున్నాయంటాడు.

ఖులీ లటోంకె ఛావ్ మే ఖిలా ఖిలా యె రూప్ హై

ఘటా సె జైసె ఛన్ రహీ సుబాహ్ సుబాహ్ కి ధూప్ హై

'బహారే ఫిర్ భి ఆయెంగే' సినిమాలో స్వేచ్ఛగా విస్తరించిన ఆమె కురుల నీడలో వికసించిన ఆమె రూపం మేఘాల మాతునుండి మెరిసే ఉదయపు సూర్యకిరణ కాతిలా వుందంటున్నాడు హీరో.

అందుకే సాహిర్ 'నీ కురుల ముడి విడవడి కురులు విస్తరిస్తే మంచిది అనటంతో ఎంతో గొప్పగా, పలు శృంగార భావనలను కలిగిస్తుంది. 'నర్తకి' దగ్గర మాములు పాటలు పాడే బదులు, అత్యంత శృంగార పూరితమైన భావనను ప్రదర్శించటంతో, నాయకుడి సున్నితత్వం, భావనల ఔదార్యం, ఔచిత్యం, ఉన్నతత్వం వంటివి బోధపడతాయి. తరువాత పాదంలో ఈ రాత్రి అదృష్టం బాగయితే ఇంకా మంచిది అనటం మరింత గొప్పగా అనిపిస్తుంది.

ఈ పాటను చదివిన రవికి ఒక సందేహం వచ్చింది. ఇలాంటి పాట మహల్ సినిమాలో ఉంటుంది.

ఘబ్ రాకె జో హం సర్ కొ టక్రాయె తో అచ్చాహో

ఇస్ జీనేమే సౌ దుఃఖ్ హై మర్ జాయెతో అచ్చాహో

రాజ్ కుమారి అతి చక్కగా పాడిన ఈ పాటను రాసింది నక్షాబ్. ఇదే సినిమాలో లతా పాడిన పాట 'ఆయెగా, ఆనెవాలా' సృష్టించిన తుఫాను హోరులో ఈ అత్యద్భుతమైన పాట అణగిపోయింది. కానీ అతి చక్కని పాటగా పండితుల ప్రశంసలందుకున్నది. పాటను గుర్తుచేసి రవి 'ఆ పాటలో అచ్చాహో' అంటారు కదా. మరి మనం 'అచ్చా' దగ్గరే ఆపితే ఎలా? అసంపూర్ణంగా అనిపిస్తున్నది' అన్నాడు.

దానికి సాహిర్ సమాధానంగా 'వ్యాకరణం సంగతి నీకు తెలియదు. నేను రాసిన దానికి బాణీ కట్టు. పాడే రఫీ చూసుకుంటాడు మిగతా అంతా' అని వెల్లిపోయాడు. సాహిర్ అన్నట్టే రఫీ ఈ పాటలో 'అచ్చా' అన్న పదాన్ని ప్రతిసారి విభిన్నంగా పలికి కొత్త కొత్త అర్థాలనిస్తూ, పాటస్థాయిని పెంచాడు. శ్రోతలకు అలౌకికానందాన్ని పంచాడు.

సాహిర్, రవికి చెప్పని విషయం ఒకటుంది. 18-19వ శతాబ్దంలో 'షేఖ్ మహమ్మద్ ఇబ్రహీం జౌఖ్' అని ఓ కవి ఉండేవాడు. ఈయన 19 ఏళ్ల వయసులోనే ముఘల్ దర్బారులో ఆస్థాన కవిగా నియమితుడయ్యాడు. మరణించేవరకూ అదే పదవిలో కొనసాగాడు. 1857 విప్లవం సమయంలో ఢిల్లీలో బ్రిటీష్ వారు జరిపిన దారుణ మారణ కాండలో ఢిల్లీ వాసుల ప్రాణాలే కాదు, జౌఖ్ కవితలు కూడా అగ్నికి ఆహుతి అయ్యాయి. అతని అభిమానులు అటునుంచి ఇటునుంచి సేకరించి సంకలించిన కవితలు మనకు అందుతున్నాయి. ఇతని పేరు చరిత్రలో శాశ్వతంగా నిలవటంలో ఇతనికి ఘాలిబ్ కూడా నడుమ చెలరేగిన వైరం ప్రధానకారణం. ఆస్థాన కవి అయ్యే యోగ్యత తనకే ఉందని ఘాలిబ్ భావించేవాడు. అవకాశం దొరికినప్పుడల్లా జౌఖ్ ను విమర్శించేవాడు. అలా చరిత్రలో సజీవంగా నిలచిన జౌఖ్ రాసిన ఒక గజల్ సాహిర్ కు కానీ, నక్షాబ్ కు కానీ ప్రేరణ.

ఆంఖే మెరీ తల్వోం సెవో మల్ జాయె తో అచ్చా.

హై హాస్రత్ - పా - బసే నిక్ల్ జాయె తో అచ్చా.

నా కళ్లను అతను పాదాలతో స్పృశిస్తే మంచిది. అతని పాదాలను ముద్దిడాలన్న నా కోరిక తీరితే మంచిది \ఎంత బాగుంటుంది.

ఇది జౌబ్ రాసిన గజల్ ఆరంభం. ఈయన 'అచ్చాహో' అనలేదు. సాహిర్ అనలేదు. కాబట్టి ఖేం చంద్ ప్రకాశ్ బాణీ బాగా కుదిరేందుకు 'అచ్చాహో' అనిపించాడు. ఆ సందర్భానికి అది సరిపోయింది. సాహిర్ హీరో మొండివాడు. కాబట్టి ఇలా జరిగితే బాగుంటుంది అనడు. 'ఇలా జరగటం మంచిది' అంటాడు. సాహిర్ అలానే అనిపించాడు.

జౌబ్ గజల్ కూడా ఒక వ్యాఖ్య చేస్తున్నట్టుంటుంది తప్ప అభ్యర్థిస్తున్నట్టు అభ్యర్థిస్తున్నట్టు ఉండదు.

జో చమ్మే కే చేసనం హో, హో హో కర్ తో బెహతర్

జో దిల్ కీ హో బే - దాఘ్, వో జల్ జాయె తో అచ్చా

నీళ్లు లేని కళ్లు గుడ్డివయిపోవటం మంచిది.

గాయంలేని గుండె కాలిపోతే మంచిది

పుర్ కత్ మె తెరీ తార్ - ఎ -నఫస్ సీనే మె మేరే,

కాంటా స ఖటక్తాహై, నికల్ జాయెతో అచ్చా.

నీ విరహవేదన నా గుండెలో ముల్లలా గుచ్చుకుంటోంది. ఈ ముల్లనెవరైనా తీసిపారేస్తే మంచిది.

వో సుబహా కొ అయాతో, కరూ బాతే మై దో పహార్,

బెర్ చాహూ కె దిన్ థోడాస ధల్ జాయెతో అచ్చా

నువ్వు ఉదయం వస్తే, మధ్యాహ్నం వరకూ మాట్లాడతాను, సాయంత్రం వరకూ ఉంటావన్న ఆశతో. పగలు త్వరగా అయిపోయి సాయంత్రం వస్తే మంచిది.

ధల్ జాయె జోదిన్ భీ తూ, ఇసీ తర్హా కరూ షాం,

బెర్ చాహూ కె గర్ ఆజ్ సె కల్ జాయెతో అచ్చా

రోజు పూర్తయి సాయంత్రం అవుతుంటే, రాత్రి అపటం కోసం ఎదురుచూస్తాను. రాత్రంతా ఉండిపోయి రేపు వెళ్లే బాగుంటుంది.

జబ్ కల్ హోతా ఫిర్ వహీ కరూ కల్కి తరహా సే

గర్ ఆజ్ కా దిన్ భీ యూహీ టల్ జాయెతో అచ్చా

మళ్ళీ రేపు ఇలాగే ఆలోచిస్తాను. మరో రోజు ఇలాగే గడిచిపోతే బాగుంటుంది.

అల్లిస్నా నహీ చాహ్తే మై జాయే వో యహాసే

దిల్ ఉస్కా యహీ గర్ బహల్ జాయెతో అచ్చా

ఒక్క ముక్కలో చెప్పాలంటే, ఇక్కడే ఉండిపోతే బాగుంటుందంటుంది నా హృదయం. అందుకు ఆమోదం తెలిపితే ఇక సంబరాలే.

ఇది జౌఖ్ రాసిన గజల్. ఈ గజల్ను ప్రేరణగా తీసుకోవటమే కాదు, ఇందులోని భావాన్ని, సందర్భోచితంగా మలచి మరీ అందించాడు సాహిర్. పైగా మధ్యలో తన వ్యక్తిత్వాన్ని, సందేహాలనూ, ప్రధాన పాత్ర సందేహాలుగా మలచి మరీ అందించాడు. వ్యక్తిగతాన్ని సార్వజనీనం చేయటం సాహిర్ రచన పద్ధతి.

జిస్ తర్హాసె థోడీసీ తెరే సాథ్ కటి హై,

బాకీ భి ఉసీ తర్హా గుజర్ జాయెతో అచ్చా.

నీతో కాస్త సమయం ఎలా గడిచిందో, మిగతా సమయం కూడా అలాగే గడచిపోతే మంచిది.

చాలా సులభంగా, సరళంగా బోధపడే భావం. కానీ తరచి చూస్తే అద్భుతమైన భావన. జౌఖ్ నాలుగు షేర్లలో చెప్పింది, సాహిర్ రెండు లైన్లలో చెప్పాడు. నువ్వు ప్రొద్దున్న వస్తే మధ్యాహ్నం వరకూ మాట్లాడతా. సాయంత్రం వరకూ ఉంటే మంచిది. సాయంత్రం అవుతుంటే రాత్రి కోసం చూస్తా. రాత్రి ఉండిపోతే మంచిది. మళ్ళీ మరుసటి రోజు కూడా

ఇంతే. ఇలా ఎప్పటికీ ఉండిపోతే మంచిది, అన్న భావాన్ని, నీతో కొద్దిపాటి సమయం ఎలా గడిచిందో, మిగిలిన సమయమంతా (అంటే జీవితాంతం) అలాగే గడచిపోతే మంచిది అనేశాడు సాహిర్ ఒక్క ముక్కలో.

తరువాత చరణంలో ఒక సార్వజనీన సందేహాన్ని, ప్రతి ఒక్కరి మనస్సులో మెదిలే భావనను ఆ హీరో ద్వారా పలికించాడు.

దునియాకీ నిగాహోం మే భలా క్యా హై బురా క్యా?

యే బోర్న్ అగర్ దిల్ సే ఉతర్ జాయే తో అచ్చా.

నిజానికి ఈ సందేహానికే సమాధానం, ఇదే సినిమాలో మరో పాటలో అద్భుతంగా ఇచ్చాడు సాహిర్.

అచ్చోకో బురా సాబిత్ కర్నా దునియాకి పురానీ ఆదత్ హై

ఇస్ మై కో ముబారక్ చీజ్ సమర్ఖు, మానాకే బహుత్ బద్నాం హై యే'

మంచి విషయాలన్నీ చెడ్డవని నిర్ధారించటం ప్రపంచానికి ఎప్పటినుంచో అలవాటు.

ఈ మధ్యాన్ని ఒక చక్కటి బహుమానంగా భావించు, కానీ దీనికి చాలా చెడ్డపేరుంది.

అంటే ఎవరూ సంతోషించటం ప్రపంచానికి నచ్చదన్నమాట. అందుకే ఆనందాన్నిచ్చే మంచి వాటినన్నిటినీ చెడ్డవని నిర్ధారిస్తుంది. చెడ్డపేరు ఆపాదిస్తుంది. తాగటం వ్యక్తికి గొప్ప ఆనందాన్నిస్తుంది. కానీ అది చెడ్డపని. సిగరెట్ గొప్ప కిక్కు ఇస్తుంది. కానీ అది చెడ్డపని. అలాగే అమ్మాయిల వెంట తిరగటం ఆనందం కలిగిస్తుంది. కానీ ఏక పత్నీవ్రతం అని కట్టడి చేశారు. ఇలా చెప్తూపోతే, సమాజం విధించే నిషేధాలన్నిటి పైనా విమర్శను పాటలో ప్రదర్శించాడు. మనసు ఒకటి కోరుతూంటుంది. ప్రపంచం ఆ ఆనందం 'నిషేధం' అంటుంది. అందుకే ప్రపంచం దృష్టిలో ఏది మంచో, ఏది చెడో తెలియటంలేదు. ఈ బరువు హృదయంపై నుంచి తొలగిపోతే మంచిది అంటున్నాడు. ఎందుకంటే, భార్యను వదలి నర్తకి దగ్గర సమయం గడపటం అతనికి ఆనందం. కానీ ప్రపంచం అది తప్పంటుంది. అతనిలో నేర భావనను కలిగిస్తుంది. నేర భావనవల్ల ఆనందం ఎగిరిపోతుంది. కాబట్టి నర్తకితో గడపటంలోని నేరభావన తొలగిపోవాలంటే, ప్రపంచం దృష్టిలో మంచి ఏమిటో, చెడు ఏమిటో తెలియాలి. కానీ మంచి అయినవన్నీ ప్రపంచం దృష్టిలో చెడ్డవి. ఇక్కడ ఉంది మెలిక.

పాటలద్వారా తన వ్యక్తిగతతత్వాన్ని, సినీ సందర్భ పరిధిలో ఒదిగించి, సార్వజనీన భావాలలా ప్రదర్శించటం వల్ల సాహిర్ పాటలు సినీమా సందర్భ పరిధిని దాటి ఎదుగుతాయి. ఇది సాహిర్ రాసిన ప్రతిపాటలో కనిపిస్తుంది.

వైసేతో తుమ్మీ నే ముయో బర్బాద్ కియా హై,

ఇల్లాం కిసీ జే కే సర్ జాయెతో అచ్చా.

ఇది మరీ బాగుంది. ఆమె అతడిని నాశనం చేసింది. కానీ ఆ నేరం ఇంకెవ్వరికో అంటుకుంటే మంచిది అంటున్నాడు.

సాధారణంగా, ఓ నర్తకి వెనక పడో, యే పరాయిస్త్రీ మోహంలో పడో, పురుషుడు పతనమైతే, ప్రపంచం పురుషుడిని దోషిగా నిలపదు. ఆ స్త్రీని దోషిగా పరిగణిస్తుంది. పురుషుడిని 'అయ్యో' అంటుంది. స్త్రీని వగలాడి, మాయలాడీ వంటి పదాలతో దూషించి నేరస్తురాలిగా పరిగణిస్తుంది. అందుకని, అంత మత్తులో కూడా 'నీ వల్ల నేను నాశనం అయ్యానన్నది నిజం. కానీ నేరం వేరే ఎవరికో అంటుకుంటే బాగుంటుంది' అంటున్నాడు.

సాహిర్ ప్రధానంగా స్త్రీ పక్షపాతి. ఆయన పాటలలో పురుషుడినే దోషిగా చూపుతాడు. పురుషుడు స్త్రీని ఆరాధిస్తాడు, ఎంతగా అంటే, ఆమె అతడిని మోసం చేసినా ఆమెను దూషించదు.

షామిల్ హై మెరా ఖూన్ - ఎ - జిగర్ తేరె హీనా మే

యే కం హై తో అబ్ ఖూన్ - ఎ - వఫా సాథ్ లియే జూ

నీ చేతికి పండిన గోరింటాకు ఎరువు రంగులో నా హృదయపు రక్తం కలసి ఉంది. అది సరిపోకపోతే నా మొత్తం రక్తాన్ని కూడా వెంట తీసుకెళ్లు. అంటే, అంతగా ఆమెని ప్రేమించాడన్నమాట అతడు. ఆమె అతడిని కాదని వేరే వాడిని పెళ్లి చేసుకుంది. ఆమె చేతులలోని గోరింటాకు ఎరువు అతడి హృదయానికి అయిన గాయంవల్ల కారిన రక్తం. ఆ ఎరువు సరిపోకపోతే, మొత్తం రక్తాన్ని తీసుకు పొమ్మంటున్నాడు.

'కాజల్'లో కూడా నాయకుడు నేరం ఆమెకు అంటకూడదు. ఇంకెవరో నేరస్తుడిగా గుర్తింపు పొందాలంటున్నాడు.

ఈ రకంగా 18-19 వ శతాబ్దంలో జౌబ్ రాసిన ఒక గజల్ , 1949లో నక్షాబ్ కు, 1965లో సాహిర్ కు సూర్తిగా నిలచింది. హిందీ సినీ సాహిత్య పూదోటలో అందమైన భావాల గులాబీలను పూయించింది. అందుకే కవులకు, ముఖ్యంగా సినీ కవులకు, సాహిత్య స్పృహ, సాహిత్య చైతన్యం, సాహిత్య పరిజ్ఞానం తప్పనిసరిగా ఉండాలి. అప్పుడే సినీమాల ద్వారా ఉత్తమ సాహిత్యం సమాజానికి అందుతుంది. సమాజాన్ని ఉన్నత స్థాయికి ఎదిగించగలుగుతుంది. కనీసం సాహిత్య పరంగా ఉన్నతస్థాయి గీతాలు సమాజానికి అందుతాయి.

(వచ్చేనెల మరిన్ని పాటలతో కలుద్దాం..)

[Click here to share your comments](#)